

Reflektion från workshop

Vad kostar en konstnär? Seminarium om MU- avtalet

Göteborg, 18 oktober 2017

*Reflektion av Cecilia Minell, praktiserande hos Kultur i Väst 2017-08-29 –
2017-10-20 och medverkande i seminariedagen om MU-avtalet.*

Under eftermiddagen fick seminariets deltagare tillfälle att i olika grupper diskutera frågor som rör MU-avtalet. Två av dagens föredragshållare, Sofie Grettve, KRO, och Bongsi MacDermott, Statens Kulturråd, samt Eva Månsson, KRO, agerade ”rullande panel” och gick runt mellan workshopens olika grupper, deltog i samtalen och bistod med information.

Majoriteten av deltagarna jobbar med konst och kultur i kommuner i Västra Götaland, varför samtalen till stor del kom att handla om kommuners arbete med utställning och ersättning.

Att det kan vara svårt att veta hur MU-avtalet ska appliceras på vissa utställningsarenor blev tydligt under samtalen. Hur bör en utställningsarrangör tänka som ställer ut verk i lokaler som inte primärt är vikta åt att visa konst? Och hur används MU-avtalet om verk ska visas upp på olika platser utomhus eller som tangerar andra ersättningsområden? Det verkar som att svaret på dessa frågor kan variera från fall till fall men med panelens hjälp framkom att ett MU-avtal borde tillämpas så länge det är en levande upphovsperson som ställer ut på arenan.

En återkommande fråga i samtliga samtalsgrupper var den om ekonomi. Några deltagare hävdade till och med att MU-avtalets applicering ytterst är en budgetfråga. I många kommuner är det svårt för personal att argumentera för höjda kulturanslag för att ha råd att införa MU-avtalet. I och med detta flera överens om att kommunerna borde kunna ansöka om finansiella medel, såsom statliga utställningsarrangörer kan ansöka om medel hos Statens Kulturråd för ersättning till konstnärer. Det talades även om möjligheten att göra MU-avtalet tvingande för kommunerna, vilket det inte är idag. Då skulle MU-avtalet få en politisk förankring och ersättningsavgifterna skulle inkluderas i kommunens budget.

MU-avtalets M och U-del diskuterades, där M står för medverkandersättning och U för utställningsersättning. Utställningsersättningen upplevdes under samtalen som lättare att hantera, då den inte går att avtala bort eller förhandla om. Medverkandeersättningen är däremot förhandlingsbar och kan variera mycket beroende på utställningens kringkostnader och konstnärens grad av delaktighet. Om en kommun skulle välja att följa MU-avtalets regler kan de varierande utgifterna för medverkandersättning göra det svårt att budgetera verksamhetsåret. Till detta konstaterades dock att kommunerna redan betalar en stor andel medverkandeersättning, men att detta osynliggörs då det är något oklart hur utgifterna ska rapporteras. Stöd (av till exempel Statens Kulturråd) i att rapportera korrekt efterlystes.

En oro över att som kommun bunden av MU-avtalet riskera att behöva säga nej till intressanta utställningar för att pengar till ersättning inte finns, kunde också observeras. Det talades även om en osäkerhet att som kommun förorda MU-avtalet för aktörer som får ekonomiskt stöd av kommunen. MU-avtalet innebär bättre arbetsvillkor för konstnärer men riskerar det samtidigt att minska mindre aktörers lust att anordna utställningar? Kan föreningarna uppleva att kommunen lägger sig i deras angelägenheter?

MU-avtalet innebär alltså många frågor och utmaningar. Dock lyftes även många potentiella fördelar med att som kommun och utställningsarrangör anamma MU-avtalets principer. Något av det som nämdes, vid sidan av att konstnärer får arbeta under rimliga förhållanden, var att MU-avtalet kan bidra till en professionell utställningsprocess då villkoren för hur processen ska gå till blir tydligare och förväntningen på både arrangören och konstnären stiger. Detta kan bidra till att öka kommunens och arrangörens anseende och rykte och även öka kvalitén på utställningarna. Att konstnären får ersättning för sitt arbete med en utställning kan även skapa förutsättningar för en större variation av konstnärliga uttryck och mänskliga erfarenheter, då fler konstnärer har råd att ställa ut på regionens och kommunens konsthallar och museer.

Ännu en fördel med MU-avtalet som noterades var att samarbetet mellan konstnär och verksamhet blir mer jämlikt. Även ersättningarna bland konstnärer som ställer ut kan bli mer jämlikt med MU-avtalet, vilket kan vara en värdefull aspekt i kommunernas arbete för jämställdhet.